

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/106363,Jeden-z-wielu-Ksiadz-Wladyslaw-Skalny-1917-1984-kaplan-diecezji-przemyskiej-i-dz.html>

RZESZÓW
nazwa województwa

79

Nr rejestracyjny **23867**

Data rejestracji **18 12 1963**
(niepełnia Biuro...)

1. **SKALNY**
nazwisko

2. **WKADYSKAW S. Jozefa**
imię (imiona), imię oca

3. **Amela od Halas**
imię i nazwisko panieńskie matki

KEK-546328 ZN 1881408
Nr i seria dowodu osobistego

KM RZESZÓW
przez kogo wydany

4. **16 VIII 1917 r. Bukowina pow. Nisko**
data i miejsce urodzenia

5. **polska**
narodowość

6. **polskie**
obywatelstwo

7. **chłopskie**
pochodzenie

8. **WSP Przemysł**
wykształcenie (KUL, PUK), nazwa uczelni w kraju i za granicą

9. _____
stopień naukowy (z jakiej dziedziny nauki)

10. **łacine**
znajomość języków obcych

11. **10 V 1939 r. Siostra Zuzanna Przemysł**
data uzyskania święceń kapłańskich - nazwa diecezji
święceń zakonnych - imię zakonne

12. **hatechela u parafii farniej w Pienoni dea Przemysł**
miejsce pracy i zajmowane stanowisko, nazwa parafii i dekanatu i diecezji
dek. met. 2007/1

13. _____
odznaczenia państwowe i kościelne

Wzór EOK-6/63

Dokument nie zawiera treści niejawnych
Kartoteka: Kartoteka księży katolickich
Aktowca: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w Warszawie [1944] 1954-1990
Sygnatura akceji: IPN BU 003522/1

Fragment kartoteki księdza Władysława Skalnego tzw. TEOK prowadzonej przez Departament IV SB MSW (ze zbiorów IPN)

BIOGRAM / BIOGRAFIA

Jeden z wielu... Ksiądz Władysław Skalny (1917 - 1984), kapłan diecezji przemyskiej i działacz Zrzeszenia WiN

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa (1945-1948) Pierwsze lata Polski Ludowej (1948-1956) Stalinizm w Polsce

Autor: MARIUSZ KRZYSZTOFIŃSKI 04.04.2024

Władysław Skalny był jednym z tych kapłanów diecezji przemyskiej, którzy w

obliczu wspólnej agresji Niemiec i ZSRS na Polskę zaangażowali się najpierw w działalność pomocową na rzecz ludności polskiej, a potem w konspiracyjną.

Urodził się 16 sierpnia 1917 r. w miejscowości Bukowina położonej nieopodal Niska. Po ukończeniu gimnazjum w Nisku w 1935 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Przemyślu. W obliczu wybuchu wojny, 10 września 1939 r., przyjął święcenia kapłańskie. Pierwszą placówką duszpasterską, na którą został skierowany, była parafia pw. św. Wojciecha w Bielinach koło Niska. Pełnił w niej posługę jako wikariusz do 20 maja 1942 r.

We wrześniu 1945 r. ks. Skalny został informatorem i członkiem Rady WiN Nisko. Osobą, z którą współpracował, pozostawał jego dawny szkolny kolega, Kazimierz Moskał ps. „Budulski”, kierownik Rady WiN Nisko.

Wspierał tam prowadzoną przez siostry dominikanki kuchnię dożywiającą dzieci oraz wysiedleńców z Poznańskiego. W realiach wojennych w sposób praktyczny realizował nakaz miłości bliźniego, współpracując w tym dziele z księciem Piotrem Czartoryskim (1909 – 1993). Osobiście zbierał na rzecz wspomnianej kuchni żywność wśród okolicznej ludności. Innym polem jego troski pozostawały dzieci, które nauczał w szkółce parafialnej. W międzyczasie od stycznia do marca 1942 r. był tzw. substytutem zastępującym proboszcza w parafii Kurzyna Mała.

Działalność w podziemiu

Od 1942 r. ks. Skalny – według informacji zdobytych przez aparat bezpieczeństwa – był żołnierzem Armii Krajowej. Obowiązek wobec Ojczyzny realizował równoległe z posługą duszpasterską w parafii w Rozwadowie, gdzie od 20 maja 1942 r. był wikariuszem.

We wrześniu 1945 r. ks. Skalny został informatorem i członkiem Rady WiN Nisko. Osobą, z którą współpracował, pozostawał jego dawny szkolny kolega, Kazimierz Moskał ps. „Budulski”, kierownik Rady WiN Nisko. Od wiosny 1946 r. przekazywał on ks. Skalnemu – najprawdopodobniej – w celu dalszego kolportażu

egzemplarze ówczesnej podziemnej prasy w postaci pism: „Ku Wolności” oraz „Orzeł Biały”. Jego następcą, Jan Kaszowski ps. „Niwiński” (osoba niezidentyfikowana przez UB) – kolejny kierownik Rady WiN Nisko, dostarczał ks. Skalnemu konspiracyjną prasę. Dodatkowo wikarówka w Rozwadowie stała się miejscem spotkań, podczas których ks. Skalny omawiał z działaczami WIN kwestie związane ze zbliżającym się referendum (rozpisano je na 30 czerwca 1946 r.), a potem z wyborami parlamentarnymi, przypadającymi na 19 stycznia 1947 r.

W trakcie tych rozmów omawiano także sprawy związane z funkcjonowaniem ówczesnych ugrupowań politycznych. Zazwyczaj odbywały się one z miesięczną częstotliwością. Przesłuchiwany przez UB Kazimierz Moskal przyznał, że spotykając się z ks. Skalnym miał nadzieję, że będzie on

„inspirował poglądy nielegalnej organizacji między ludność”.

Wyraził się też, że podczas tych spotkań

„o PPR mówiliśmy, że jest to partia komunistyczna działająca pod rozkazami Moskwy”.

Moskal w trakcie przesłuchań próbował też bronić ks. Skalnego i przekonywać, że jego rozmowy z nim „nie dawały żadnej wartości” i że nie dawał mu

„żadnych poleceń dotyczących nielegalnej organizacji”.

Moskal – podobnie jak i ks. Skalny – początkowo utrzymywali też, że ich kontakty posiadały charakter towarzyski.

Kilka miesięcy po sfałszowanych wyborach parlamentarnych, 21 sierpnia, 1947 r. ks. Skalny został przeniesiony na stanowisko wikariusza do parafii w Rzeszowie. Tutaj, 26 lutego 1948 r., został aresztowany przez UB w ramach akcji „likwidacji” rzeszowskiego Wydziału WIN.

Rzeszów
biuro wojewódzkie

numer 154
awansy
Tajno spr. smartenia

Nr rejestracyjny 23867

Data rejestracji 18. 12. 1953
rozdział 1140

1. SKALNY
nazwisko

2. WŁADYSŁAW s. Józefa
imię (nazwa), imię ojca

3. Dwule z Malas
imię i nazwisko poprzedzającego

4. KEM-SŁOZIE Z.N. 182408
nr i seria dowodu osobistego

5. KM Rzeszów
przez wydział

6. 16. VIII 1917 r. Białkowina pow. Misko
data i miejsce urodzenia

7. Polska
narodowość

8. Polska
miejscowość

9. W.P.S. Przemysł
miejscowość

10. *Łacina*
zakreślony język obcy

11. 10. I 1939 r. *Anna Przemysł*
data i imię matki

12. *hatechela w parafii Karnej w diecezji Przemysł*
miejscowość i parafia, nazwa parafii i diecezji

13. *dek. MŁDOWA*
oznaczenie parafialne i kościelne

Wzrost 160 cm

176 X

Dokładni za siebie i swoich najbliższych
Rodziców, Rodzinę, Rodziców, Rodziców
Alfonsa, Marianna i Eugeniusza w Warszawie (1941) (1942) (1943)
Najbliżsi krewni (1941) (1942) (1943)

**Fragment kartoteki księdza
Władysława Skalnego tzw. TEOK
prowadzonej przez Departament
IV SB MSW (ze zbiorów IPN)**

KURIA BISKUPIA O.D. S.A.C.

L. 215/A1. Przemysł, dnia 4 grudnia 1961.

Wielebnemu Księdzu Proboszczowi
w Bielinach.

Zawadamiam niniejszym Waszą Wielobność że ksiądz którego
Skalnego Władysława alimuzasz wikariuszem w Bielinach. *Przebiegi
wieloletni jest od chwili wyświęcenia. Dyrigowano go
zawładaniem przez jego rodziców, że w Bielinach przebywa
zawładaniem jego rodziców.*

O dniu odejścia _____ przybycia 18.12.1961 co winno
nastąpić bezwzględnie, zawiadomi Waszą Wielobność Kurie Naszą za pośrednictwem
ss. Djełkana.

Zależną aplikację należy wręczyć bezwzględnie adresatowi.

Franciszka Barde

**Zaświadczenie podpisane przez
bp. Franciszka Bardę
ordynariusza diecezji
przemyskiej, informujące że ks.
Władysława Skalny jest od
momentu wyświęcenia
wikariuszem parafii w Bielinach, 4**

Aresztowanie i proces

Wielokrotnie przesłuchiwany przez funkcjonariuszy Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Rzeszowie (m.in. przez ppor. Mariana Pietruchę, chor. Stanisława Olejniczaka, chor. Ignacego Pacię) został oskarżony o

„przynależność do nielegalnej organizacji WIN i kolportowanie nielegalnej prasy”.

Został uwięziony w areszcie WUBP w Rzeszowie (od 26 lutego 1948 r.), a potem w więzieniu na rzeszowskim zamku. Podczas rozprawy głównej, prowadzonej przez Wojskowy Sąd Rejonowy (WSR), w Rzeszowie 25 czerwca 1948 r. ks. Skalny wskazywał, iż jest sympatykiem PSL. Przekonywał, że po przeczytaniu podziemną prasę niszczył, nikomu jej nie przekazując. Starał się też argumentować, że „o żadnym WiN nie było mowy”, a wspomniane gazety można określić jako pisma

„o nastawieniu pro-PSL-owskim”.

Utrzymywał nawet, że był przekonany,

„że jest to nieoficjalna prasa PSL”.

W trakcie tej samej rozprawy ks. Skalny zeznał, że „na rozprawie i w śledztwie odczytano zeznania”, które zostały na nim wymuszone i są niezgodne z prawdą. Nie zważając na to, 28 czerwca 1948 r. WSR w Rzeszowie pod przewodnictwem kpt. Oswalda Sznepfy skazał go na 4 lata więzienia oraz utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na rok i przepadek mienia. Ks. Skalny opuścił więzienie 28 czerwca 1948 r. na podstawie ustawy o amnestii z 22 lutego 1947 r. Pozostawał w złej kondycji psychiczno-fizycznej.

Po ciężkich przeżyciach wojennych psychicznie załamany

Po krótkiej przerwie, spowodowanej stanem zdrowia, w końcu lipca 1948 r. został wikariuszem w Sokołowie Małopolskim. Później był jeszcze wikarym i katechetą w Sanoku (do 7 listopada 1951 r.), wikarym kolejno w Strzyżowie (7 listopad 1951 – 15 lipiec 1952), Rudnej Wielkiej (16 lipiec 1952 – wrzesień 1954). W sprawozdaniu skierowanym do Kurii Biskupiej w Przemyślu 4 września 1954 r. ks. proboszcz Antoni Olejnik napisał:

„W parafii Rudna Wielka pracuje jako wikariusz ks. Władysław Skalny. Jako kapłan wzorowy, lecz po ciężkich przeżyciach wojennych psychicznie załamany”.

Ze względu na kłopoty zdrowotne ks. Skalny pozostawał rezydentem i katechetą w parafii farnej w Rzeszowie, potem także katechetą działającym na terenie utworzonej w 1969 r. parafii cywilno-wojskowej pw. Matki Bożej Królowej Polski w Rzeszowie. W parafii farnej jako rezydent pracował także z zaangażowaniem w kancelarii parafialnej.

Wielokrotnie przesłuchiwany przez funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego został oskarżony o „przynależność do nielegalnej organizacji WIN i kolportowanie nielegalnej prasy”.

W prowadzonej teczce ewidencji operacyjnej księdza (tzw. TEOK) przez Departament IV SB MSW odnotowano, iż ks. Władysław Skalny w marcu 1976 r. „nie brał udziału w głosowaniu do Sejmu”, a dwa lata później w lutym 1978 r. w „wyborach” do Rad Narodowych.

28 czerwca 1977 r. bp Ignacy Tokarczuk ordynariusz diecezji przemyskiej

„w uznaniu za ofiarną i owocną pracę duszpasterską nad dziećmi i młodzieżą na terenie parafii farnej w Rzeszowie”

odznaczył ks. Skalnego przywilejem używania rokiety i mantoletu na wzór kanoników Kapituły Katedralnej.

Stan zdrowia ks. Skalnego pogorszył się znacznie w nocy z 28 na 29 grudnia 1984 r. Pomimo udzielonej mu pomocy szpitalnej zmarł 29 grudnia 1984 r. na zawał serca w Rzeszowie. Jego pogrzeb odbył się 2 stycznia 1985 r. na cmentarzu w Wilkowi. Uczestniczył w nim bp Bolesław Taborski sufragan diecezji przemyskiej, ponad 50 księży oraz wielu mieszkańców Rzeszowa.

* * *

Po ponad 70 latach od niesłusznego skazania, 7 grudnia 2020 r. Prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Rzeszowie wniósł o uznanie za nieważny wyrok byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 28 czerwca 1948 r. w części dotyczącej Władysława Skalnego wskazując, że

„czyn za jaki został on skazany miał związek z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, gdyż organizacja WiN bez wątpienia taką działalność prowadziła”.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie III Wydział Karny Odwoławczy postanowieniem z 15 marca 2021 r. stwierdził nieważność wymienionego powyżej wyroku uzasadniając, że

„Władysław Skalny był w rzeczywistości działaczem niepodległościowym, a prowadzone przeciwko niemu postępowanie karne stanowiło represje ze strony ówczesnych organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości w związku z jego działalnością motywowaną chęcią pomocy tym, którzy walczyli o niepodległy byt Państwa Polskiego”.

Form. Urz. Bezp. Pub.
w Warszawie (Urząd Bezp. Publ.)
Do 111
NACZELNIKA WIĘZIENIA
w Przysiężym
185
1948
Włado, dnia 4 maja 1948 r.

Nakaz przyjęcia

Nazwisko i imię: *Skalny Władysław*
Miejsce zamieszkania (ulica i numer domu):
Przysięże Głac Jan 5 m 6
Miejsce urodzenia: *Sukowina
pow. Włado*
Data urodzenia lub wiek w przybliżeniu: *16 IV 1917*

Winien być osadzony w areszcie tymczasowym jako
oskarżony: o *przynależności do organizacji
sympozji "Pół"*
Postanowienie o aresztowaniu z dnia *5 III* 1948 r.
w załączeniu:
Naczelnik (Szef)
Por. Władysław Bezpieczeństwa
Publicznego
w *Włado*

U W A G A! Nazwy miejscowości wypisywać literami pełnymi.
Wzrost 183 183

**Nakaz przyjęcia do więzienia na
rzeszowskiemu zamku ks.
Władysława Skalnego z 4 V 1948
r. (ze zbiorów IPN)**

COFNIJ SIĘ